

SAMFERDSELSDEPARTEMENTET
Postboks 8010 DEP
0030 OSLO

Dato: 15.11.2024
Vår ref: 2024/2062- 3
Ruth Høyland Jønsrud
Deres ref.: 24/2072-2
Sider: 2

Høringsinnspill til NOU 2024:14

Vi viser til e-post fra Samferdselsdepartementet av 27. september 2024, med oppdrag om å utarbeide et høringsinnspill i anledning Digitalisering- og forvaltningsdepartementets høring om NOU 2024:14 *Med lov skal data deles*.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet ber særlig om svar på følgende:

- Departementet ber spesielt om innspill til organisering av tilsyn etter utvalgets forslag til dataforvaltningslov §§ 4 og 5. Vi ber om at høringsinstansene begrunner sitt forslag.
- Departementet ber også om innspill til enkelte av de deler av utvalgets forslag som går lenger enn minimumskravene i åpne data-direktivet. Dette gjelder særlig forslaget til datadelingslov §§ 5 fjerde ledd, 6 og 14.

Jernbanedirektoratet stiller seg i all hovedsak bak høringsforslaget fra det tverrsektorielle datasamarbeidet. Jernbanedirektoratet har en annen konklusjon til forslaget i datadelingslov § 5 fjerde ledd enn datasamarbeidet. Direktoratet har i tillegg noen andre merknader til høringsnotatet.

Vurdering av alternative forslag til datadelingsloven § 5 fjerde ledd

Forslag 1	(4) For å fremme økt viderebruk skal offentlige virksomheter ved anskaffelse og utvikling av systemer, ta hensyn til at systemene bør utformes for å legge til rette for at data kan deles.
Forslag 2	(4) I tråd med prinsippene om innebygd åpenhet og åpenhet som standardinnstilling skal offentlige virksomheter ved anskaffelser og ved design av egne systemer sørge for løsninger som letter deling av data for økt viderebruk.

I Nasjonal transportplan 2025-2036 vektlegges viktigheten av ny teknologi. Det vises til transportplanens punkt 9.4 «Regulatorisk tilrettelegging og internasjonalt arbeid»:

Ved rask teknologisk utvikling er det viktig å sikre at lovgivningen legger til rette for innovasjon. For å legge til rette for hensiktsmessig bruk av ny teknologi i transportsektoren er det de siste årene gjennomført en rekke større lovarbeider som skal sikre at lovverket ikke bremser fremvekst av innovative og smarte mobilitetsløsninger.

For å sikre disse målene, mener Jernbanedirektoratet at utvalgets andre alternativ (forslag 2) til § 5 fjerde ledd bør brukes.

Overordnet forstår vi forslag 1 til å være noe mindre bindende enn forslag 2. Dette muliggjør individuelle tilpasninger for den enkelte virksomhet basert på dataens verdi og økonomisk evne. Ulempen er at forslaget er mindre forpliktende. Dersom virksomheter velger å nedprioritere deling av data, vil det ikke bidra til *fremvekst av innovative og smarte løsninger*. Særlig forstår vi ordlyden «bør» i forslag 1 til å være mer uforpliktende enn tilsvarende «skal» i forslag 2.

Jernbanedirektoratets forståelse av forslag 2 er at det er mer bindende, dette mener vi er avgjørende for å nå generelle transportpolitiske mål om deling av data til samfunnets gode. Vi har forståelse for at forslaget kan gjøre utvikling av nye systemer dyrere. Særlig for sektorer som forvalter store mengder data, som transportsektoren utvilsomt gjør. Vi har også forståelse for at forslag 2 kan føre til at virksomheter med eldre systemer velger å nedprioritere oppdateringer av disse, da kravet til deling kan gjøre oppdateringer kostbart. Likevel forstår vi forslaget slik at det kun gjelder for nye systemer. Statlige virksomheter blir dermed ikke pålagt å oppdatere alle sine nåværende systemer på kort sikt.

Den delen av utvalget som står bak alternativ 2 forstår den engelske versjonen av data-direktivet «open by design and default» til at deling av data skal være bindende, og ikke tilfeldig. Jernbanedirektoratet er enig i denne forståelsen av «open by design and default».

Delen av utvalget som står bak alternativ 2, viser også til den danske og engelske versjonen. Jernbanedirektoratet er enig i at disse legger opp til en «skal»-bestemmelse. Vi mener det er riktig å sikre likhet med øvrige europeiske land, og at det vil gi gevinster på lang sikt.

Selv om vi har forståelse for at alternativ 1 er mer fleksibelt, er Jernbanedirektoratet likevel av den oppfatning at det må stilles tydelige krav til virksomhetene. Vi anbefaler derfor forslag 2.

Øvrige bemerkninger

Utover det Digitalisering- og forvaltningsdepartementets særlig ber om svar på, har Jernbanedirektoratet innspill til følgende andre temaer:

Tilsynsmyndigheter

Utvalget foreslår Digitaliseringsdirektoratet, SSB og FHI (for helsedata) som nasjonale kompetente organer. Jernbanedirektoratet synes det er uklart om også SSB og FHI skal ha tilsynsmyndighet, eller kun tilby veiledere og støttefunksjoner. Begge aktørene er storforbrukere av data, som lett kan føre til interessekonflikt. Vi viser i den forbindelse til «Bongdatasaken¹» som eksempel. Vi kan ikke se at NOU-en tar for seg dette skille mellom tilsyn og veiledningstjenester. Jernbanedirektoratet mener at det bør vurderes om kun Digitaliseringsdirektoratet skal ha tilsynsmyndighet.

Kostnader

Data som inneholder konkurransesensitiv informasjon, persondata og sikkerhetsrelatert informasjon bør underlegges individuelle begrensninger per datasett.

Jernbanedirektoratet tror det i fremtiden vil måtte gjøres prioriteringer hos mange virksomheter for hvilke data som kan/bør deles og ikke. Vi tror det kan oppstå et behov for en felles samfunnsøkonomisk metode for hvordan man skal regne på verdien av dataen for samfunnet, og kostnaden hos den enkelte virksomhet. Vi ber utvalget vurdere dette nærmere, og om man skal legge til grunn en felles modell for utregning.

Tilgjengeliggjøring av metadata i nasjonal datakatalog

Utvalget foreslår i punkt 11.4.2 at plikten til å tilgjengeliggjøre metadata kun skal gjelde for data som er allment tilgjengelig. Jernbanedirektoratet mener at også data med begrenset tilgang bør listet opp, slik at aktuelle brukere blir kjent med at dataen eksisterer. Deretter må virksomheten vurdere om tilgang skal gis. Dersom data ikke oppføres, vil det ikke være mulig å bruke den på en relevant måte.

Med vennlig hilsen

Ruth Høyland Jønsrud

fungerende organisasjonsdirektør

¹ [DT-brev_360 \(datatilsynet.no\)](https://www.datatilsynet.no/DT-brev_360)